

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สภาพโดยทั่วไปของสังคมไทยประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ มากมาย แต่กลุ่มที่จึกความีความสำคัญทางเศรษฐกิจหรืออาจมีบทบาทในทางการเมืองนั้น คือ ประเภทที่รวมตัวกันเป็นสมาคมหรือกลุ่มในสถาบัน ซึ่งมีลักษณะของความเป็นทางการสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้นเกิดขึ้นในลักษณะของกลุ่มสมาคม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่คนชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกษตรกรที่ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ กลุ่มเหล่านี้จึงมีลักษณะเป็นสถาบัน เกษตรกรประเภทหนึ่ง

มูลเหตุของการจัดตั้ง

การรวมกันในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนี้ เกิดขึ้นภายใต้พื้นฐานของความต้องการทางเศรษฐกิจ โดยความริเริ่มของกรมการพัฒนาชุมชนที่ต้องการสนับสนุนให้กลุ่มประชาชนขึ้น เพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาค่าเงินลงทุนสำหรับประกอบอาชีพ อาจกล่าวได้ว่ามูลเหตุของการจัดตั้งกลุ่มประเภทนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพปัญหาบางประการได้แก่

๑. ปัญหาความยากจนในชนบท

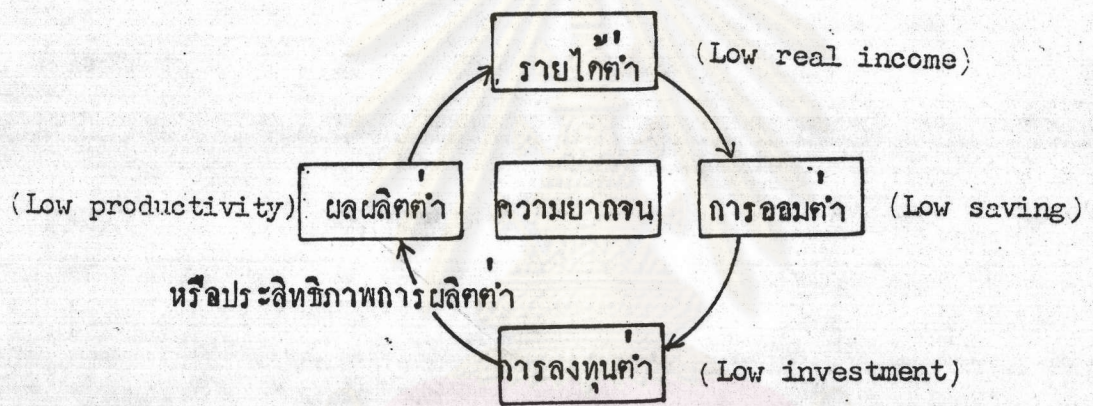
เนื่องจากสถานะของคนชนบทอยู่ในสภาพที่อ่อนแอกว่าประชากรกลุ่มอื่น ๆ ในแทบทุกด้าน นับแต่เรื่องของการศึกษา สุขภาพพลานามัย และฐานะความเป็นอยู่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ต่างเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศจึงจำเป็นต้องมุ่งไปยังพื้นที่ชนบทเป็นอันดับแรก โดยจะต้องคิดหามาตรการ เพื่อช่วยเหลือให้เกษตรกรมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แนวทางหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในทางเศรษฐศาสตร์ว่าจะมีส่วนในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้ คือการเพิ่มขีดความสามารถในการลงทุนแก่เกษตรกร ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่า ปัญหาความยากจนในประเทศที่กำลังพัฒนานั้น เกิดขึ้นจากการขาดแคลน

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "หลักการ แนวความคิดพื้นฐานและการจัดเตรียมจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด", เทศาภิบาล ๓๘ (พฤษภาคม, ๒๕๒๗), หน้า ๒๓ - ๓๘.

เงินลงทุน อันมีสาเหตุสืบเนื่องกันมาเป็นลูกโซ่ เริ่มจากภาวะการออมที่มีระดับต่ำ นำไปสู่ การลงทุนต่ำ ประสิทธิภาพทางการผลิตต่ำ ผลผลิตต่ำ รายได้อัต่ำ และเมื่อผลทำให้ การออม ต่ำ วนเวียนกันไปไม่รู้จักจบ เรียกว่าเป็นวัฏจักรของความยากจน

โครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นับเป็นส่วนหนึ่งของการพยายามในการ ทุจริตปัญหาข้อบกพร่องดังกล่าว โดยมีแนวทางที่จะระดมเงินออมในชนบทเพื่อใช้ประโยชน์ สำหรับการลงทุนประกอบอาชีพ ซึ่งหากได้รับความสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐบาลตลอดจน ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของกลุ่มเป็นอย่างดีแล้ว คาดว่าจะเป็นกลไกที่สามารถแก้ไข ปัญหาความเคือรอนของชนชนบทได้มาก

วัฏจักรของความยากจน

๒. ปัญหาข้อจำกัดเกี่ยวกับการให้บริการของรัฐ

เป็นที่ยอมรับกันว่า การพัฒนาชนบทในระยะที่ผ่านมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ของแผนพัฒนาฉบับที่ ๑ - ๓ นั้น ยังไม่สามารถก่อให้เกิดผลในการช่วยเหลือคนชนบทที่ ยากจนอย่างแท้จริง โดยจะพบว่าผลของการพัฒนาส่วนใหญ่มักตกถึงมือประชากรในพื้นที่ที่มี ความเจริญหรือมีแนวการพัฒนามากกว่า ในขณะที่พื้นที่ห่างไกลและล้าหลังยังมิได้รับประโยชน์ เท่าที่ควร ในขณะที่เกี่ยวกับการให้บริการของรัฐในหลายกรณียังมีข้อจำกัดบางประการ ที่ทำให้เกษตรกรยากจนไม่สามารถเข้าถึงบริการที่รัฐมิให้ได้ ปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญได้แก่ เรื่องของสินเชื่อเพื่อการ เกษตรซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการประกอบการในหลาย ๆ

วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา. เศรษฐศาสตร์สำหรับประเทศกำลังพัฒนา (กรุงเทพมหานคร : รามคำแหง, ๒๕๒๒). หน้า ๑๕๕.

I16714799

ค่าน นับแต่ เรื่องของการผลิตไปจนถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาผลงานวิจัยต่าง ๆ พอจะสรุปถึงข้อจำกัดสำคัญ ๆ เกี่ยวกับการให้สินเชื่อของรัฐได้ดังนี้

ประการแรกพบว่ามี ความไม่สมดุยกกันระหว่างปริมาณความต้องการสินเชื่อของ เกษตรกรกับปริมาณสินเชื่อที่ได้รับจากสถาบันต่าง ๆ กล่าวคือ จากการประเมินความ ต้องการค่านสินเชื่อทางการ เกษตร โดยธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าเกษตรกรมีความ ต้องการสินเชื่อรวมกัน เป็นปริมาณทั้งสิ้น ๒๗,๓๕๕ ล้านบาท ในขณะที่สถาบันต่าง ๆ สามารถ อำนวยสินเชื่อได้เพียง ๑๗,๐๕๖ ล้านบาท (ตารางที่ ก.) ความไม่เพียงพอดังกล่าว ทำให้เกษตรกรจำนวนมากต้องไปใช้บริการจากแหล่งกู้ยืมนอกสถาบันคือ เอกชน ซึ่งประมาณ กันว่าสินเชื่อทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับเกือบครึ่งหนึ่ง ได้มาจากแหล่งประเภทนี้^๒ โดยปกติแล้ว สินเชื่อจากเอกชนที่นอกเหนือจากญาติพี่น้องและ เพื่อนบ้านที่สนิทสนมกันนี้มักมีอัตรา ดอกเบี้ยสูง ส่วนใหญ่อยู่ในอัตราประมาณ ๒๐ - ๖๐ % ต่อปี บางท้องที่สูงถึง ๑๐๐ % ก็มี^๓ ทั้งยังมี เงื่อนไขและข้อผูกมัดในสัญญาอย่าง เข้มงวดรัดกุม ทำให้เกษตรกรจำนวนมากต้องสูญเสีย กรรมสิทธิ์ในที่ดินไปเพราะไม่อาจชดเชยเงินกู้คืนตามกำหนด และตกอยู่ในภาวะ เป็นหนี้ เป็นสินมากขึ้น

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ชนบทไทย ๒๕๒๓ หน้า ๑๒๕.

^๒ ประเจิด สินทรัพย์, "ปัญหาว่าด้วยสินเชื่อเพื่อการ เกษตร" วารสาร เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ๗ (พฤษภาคม-กรกฎาคม ๒๕๒๑), หน้า ๓๓๕.

^๓ พิพิธ ศุภพิพัฒน์, "สินเชื่อเพื่อการ เกษตรในประเทศไทย," วารสาร จุฬาลงกรณ์ ธุรกิจปริทัศน์ ๑ (ตุลาคม ๒๕๒๑), หน้า ๗๓.

ตาราง ก .

ความต้องการค่านสินเชื่อของ เกษตรกรทั่วประเทศ ปีการเพาะปลูก ๒๕๒๑

แหล่งสินเชื่อของ เกษตรกร	เกษตรกร (ล้านครัวเรือน)	ครัวเรือน (ร้อยละ)	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	จำนวนเงิน (ร้อยละ)
สินเชื่อที่เกษตรกรต้องการ (๑)	๔.๔๐	๑๐๐	๒๗,๓๕๘	๑๐๐
สินเชื่อที่ได้รับจาก ข.ก.ส. (๒)	๑.๗๕	๓๙.๕๕	๘,๑๗๕	๓๓.๕๔
สินเชื่อที่ได้รับจาก:				
ธนาคารพาณิชย์ (๒)	๐.๒๕	๖.๕๘	๗,๘๘๑	๒๘.๘๑
สินเชื่อจากเอกชนต่างๆไป	๒.๓๗	๕๓.๘๖	๑๐,๓๐๒	๓๗.๖๕

ที่มา : (๑) กลุ่มพัฒนาสินเชื่อการเกษตร ธนาคารแห่งประเทศไทย
(๒) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ประการที่สอง การให้สินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และของธนาคารพาณิชย์ ล้วนกำหนดหลักเกณฑ์ที่ไม่เหมาะสมกับสถานะของคนชนบท โดยมีลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อเกษตรกรยากจน เช่นระเบียบในการขอกู้เงินของ ข.ก.ส. ระบุว่า การกู้เงินจะต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (เงินกูระยะยาวและระยะปานกลาง) จึงมีผลทำให้ผู้ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ซึ่งได้แก่เกษตรกรผู้เช่าและเกษตรกรรับจ้าง ขาดเงื่อนไขในการกู้เงินจากสถาบัน

ในกรณีการให้สินเชื่อผ่านทางสหกรณ์การเกษตร ก็ประสบปัญหาทำนองเดียวกัน กล่าวคือ สหกรณ์ได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกไว้ว่า "จะต้องเป็นผู้ถือครองที่ดินทำกินทางการเกษตรในขนาดอันสมควร" ดังนั้น ผู้ที่ไม่มีที่ดิน จึงไม่มีสิทธิเป็นสมาชิกสหกรณ์และไม่มี

สาธิต อุทัยศรี, "วิเคราะห์หนี้สินของเกษตรกรและหนทางแก้ไข", ใน
ดวงศิษย์ อัครเศรณีและรังสรรค์ ชนพรพันธุ์ รักเมืองไทย เล่ม ๒ (กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, ๒๕๑๘), หน้า ๕๕.

โอกาสเข้าถึงระบบสินเชื่อหรือบริการอื่น ๆ ของรัฐไว้ติดต่อกับบุคคลอื่น" ทำให้การกระจายรายได้ในภาคการเกษตรมีแนวโน้มที่จะมีความไม่เสมอภาคยิ่งขึ้น

ประการที่สาม เกษตรกรที่ได้รับสินเชื่อจำนวนไม่น้อยมักนำสินเชื่อไปใช้จ่ายทางด้านการบริโภคมากกว่าการลงทุน ทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ภายในกำหนดเวลา ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากข้อบกพร่องในการดำเนินงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธ.ก.ส. ซึ่งมีโคมีมาตรการของการให้สินเชื่อโดยวิธีกำกับและความคุม (Supervised credit) กล่าวคือ ยังไม่มีการติดตามและควบคุมอย่างจริงจังว่าเงินกู้ที่ปล่อยไปนั้นได้นำไปใช้ในการผลิตจริงหรือไม่ รวมทั้งไม่มีมาตรการแนะนำเรื่องการวางแผนการใช้เงินกู้ เป็นต้น^๒

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีผลทำให้ระบบการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรของรัฐไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและทั่วถึงกัน จึงจำเป็นต้องมีอย่างอื่นที่จะต้องสนับสนุนให้องค์กรประเภทต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในด้านนี้เพิ่มมากขึ้น และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตถือได้ว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่ตั้งขึ้นเพื่อเป้าหมายดังกล่าว

ประวัติความเป็นมา

การดำเนินการเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ฯ ในระยะเริ่มแรกนั้น ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งของโครงการสารภี ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาพร้อมกันไปในหลาย ๆ ด้าน คือทั้งทางด้านเกษตร การศึกษา การอนามัย ตลอดจนการพัฒนาในกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตโครงการด้วย โครงการสารภีนี้มีกิจกรรมหลัก ๓ ประการคือ

๑. การพัฒนาการเกษตร เริ่มที่การฝึกอบรมวิชาพื้นฐานเบื้องต้นแก่สมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อเตรียมคนไว้ร่วมงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในขณะเดียวกันก็ดำเนินการสาธิตและส่งเสริมการเกษตรในเขตโครงการ โดยมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

* ขงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, "ปัญหาความล้มเหลวของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย," วารสารธรรมศาสตร์ ๘ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๒๑), หน้า ๑๐๘.

^๒ เฉลียว พิศลยบุตร, ปัญหาของเกษตรกรและการช่วยเหลือแบบไทย ๆ (กรุงเทพฯ : บริษัทการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๘๑.

๒. การพัฒนาคน กิจกรรมนี้เกี่ยวข้องกับทำให้การศึกษาแก่ชุมชนโดยมุ่งพัฒนาความรู้และขีดความสามารถในการจัดการและการประกอบอาชีพแก่ประชาชน โดยจัดแบ่งประชาชนออกเป็นกลุ่มตามฐานะบทบาท ลักษณะอาชีพ อายุและเพศ และมีกิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกอบรมหัวหน้าครัวเรือน ฝึกอบรมแม่บ้านและฝึกอาชีพเยาวชนเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้มีความรู้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อการประกอบอาชีพของครอบครัวต่อไป

๓. การพัฒนาเงินทุน ควบคู่การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากผลการดำเนินงานในระยะเริ่มแรก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่สมาชิกในโครงการได้รับทำไ้ทางราชการ มีเป้าหมายที่จะขยายการดำเนินการเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ไปทั่วประเทศ ไม่เฉพาะแต่พื้นที่ในเขตโครงการสารภีเท่านั้น

ในปี ๒๕๒๒ กรมการพัฒนาชุมชนได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการพัฒนาชนบทภาคจนตามโครงการเงินกู้ยืมระยะที่ ๒ (NVDP 2) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือแก่กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนของกลุ่มประเภทนี้จึงมีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลานี้

ครั้งต่อมาในปี ๒๕๒๕ เมื่อรัฐบาลมีนโยบายเน้นหนักในการพัฒนาเขตชนบทภาคจน โดยกำหนดเขตพื้นที่เป้าหมายไว้ใน ๓๗ จังหวัด ๒๑๖ อำเภอ และ ๓๐ กิ่งอำเภอของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ตามประกาศของนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๒๕ และเปิดโอกาสให้ส่วนราชการต่าง ๆ จัดสรรงบประมาณและโครงการต่าง ๆ ในแต่ละปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๒๕ เป็นต้นไป ลงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อการพัฒนาชนบทให้มากที่สุด กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้กำหนดโครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเข้าไว้เป็นมาตรการหนึ่งในการพัฒนาชนบทด้วย โดยมีเป้าหมายที่จะจัดตั้งและฝึกอบรมทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติแก่กลุ่มสมาชิกเป็นจำนวน ๒๔๖ กลุ่มในปี ๒๕๒๕ และ ๒๑๖ กลุ่ม ในปี ๒๕๒๖ ตามลำดับ^๒ จากการรวบรวม

^๑ กรมการพัฒนาชุมชน กองวิจัยและประเมินผล, รายงานการวิจัยโครงการสารภี คำบลดชีวิตมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๑๕), หน้า ข.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาชนบทภาคจน ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕, หน้า ๕๒-๕๓.

สถิติจนถึงปี ๒๕๒๕ ปรากฏว่ามีกลุ่มออมทรัพย์เกิดขึ้นแล้วทั้งสิ้น ๑,๖๕๘ กลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิก ๙๗,๐๒๔ คน

สถิติกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปี ๒๕๑๗-๒๕๒๕

ปี พ.ศ.	จำนวนกลุ่ม	จำนวนสมาชิก (คน)	เงินที่สะสมบาท สก.	หมายเหตุ
๒๕๑๗	๒	๓๙๔	๑๓๗,๐๘๕.-	๒. จังหวัด
๒๕๑๘	๓๔	๒,๒๘๓	๖๖๖,๘๑๗.๙๓	๒๐ จังหวัด
๒๕๑๙	๕๔	๓,๔๑๑	๑,๑๗๒,๖๒๘.-	๒๓ จังหวัด
๒๕๒๐	๒๑๓	๙,๑๓๖	๒,๔๘๗,๒๕๒.-	๒๖ จังหวัด
๒๕๒๑	๖๓๙	๒๑,๔๕๘	๔,๗๘๘,๐๘๕.-	๖๑ จังหวัด
๒๕๒๒	๑,๐๙๓	๔๖,๖๑๔	๒๑,๑๓๐,๒๗๕.๒๕	๖๙ จังหวัด
๒๕๒๓	๑,๓๕๔	๖๗,๖๘๘	๓๓,๓๐๒,๙๗๑.๕๗	๗๑ จังหวัด
๒๕๒๔	๑,๕๕๘	๘๑,๕๙๑	๔๔,๐๓๗,๗๖๒.๐๕	๗๑ จังหวัด
๒๕๒๕	๑,๖๕๘	๙๗,๐๒๔	๕๒,๕๙๗,๐๐๑.๖๐	๗๒ จังหวัด

(ถึง เดือนมีนาคม)

ที่มา : กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน ๒๕๒๕.

กรมการพัฒนาชุมชน กองปฏิบัติการ, "สถิติกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปี ๒๕๑๗-๒๕๒๕" (เอกสารโรเนียว), ๒๕๒๕.

หน้าที่และบทบาท

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีลักษณะคล้ายธนาคารระดับหมู่บ้านที่มีประชาชนเป็นเจ้าของ และผู้ดำเนินการ เงินทุนของกลุ่มได้มาจากการออมทรัพย์ของสมาชิกและเงินให้ยืมของทางราชการ สมาชิกทุกคนจะนำเงินมาฝากไว้กับกลุ่มตามจำนวนที่ตกลงไว้ในวันสมัคร เป็นประจำทุกงวด อาจเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือนแล้วแต่ข้อตกลงของแต่ละกลุ่ม เงินจำนวนนี้จะรวบรวมเป็นกองทุนเพื่อนำมาจัดสรรประโยชน์แก่สมาชิกในรูป การให้สินเชื่อ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมาจำหน่ายหรือการให้ความรู้ทางการเกษตร เป็นต้น วิธีการบริหารงานภายในกลุ่มยึดหลักประชาธิปไตย โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับ และมีสิทธิเลือกผู้บริหาร เพื่อกำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในขณะเดียวกัน พัฒนาการประจำตำบลและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอื่น ๆ จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ

กรมการพัฒนารัฐบาลได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไว้หลายประการคือ^๑

๑. เป็นการส่งเสริมให้คนชนบทรู้จักประหยัดเพื่อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในอนาคต
๒. เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในด้านการเงินที่จำเป็นต่อการผลิตหรือการประกอบกิจการอื่น ๆ ตามหลักการช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
๓. ส่งเสริมการดำเนินงานตามแบบประชาธิปไตย

^๑พรสวรรค์ เจตะภัยและกาญจนา พยงค์ศรี, "ชาวชนบทในเขตพัฒนาจัดตั้งกองทุนเพื่อการผลิต," วารสารพัฒนาชุมชน ๑๓ (ตุลาคม, ๒๕๒๑), หน้า ๓๓-๓๕.

^๒ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์, "กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต," วารสารมหาคไทย ๓ (ธันวาคม, ๒๕๒๑), หน้า ๒๓-๒๕.

^๓กรมการพัฒนารัฐบาล กองปฏิบัติการ, คู่มือพัฒนากร : การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๒), หน้า ๓๕, ๔๓.

- ๔. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของสมาชิก
- ๕. ส่งเสริมการพัฒนาบุคคลในค่านต่าง ๆ เช่นความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นใจกันและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

การจัดตั้ง

วิธีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีแนวทางคล้ายคลึงกับ สหกรณ์การเกษตร หากแต่มีขอบเขตการรวมกลุ่มจำกัดกว่า คือมีอยู่เฉพาะในระดับตำบล หมู่บ้าน เท่านั้น โดยกรมการพัฒนาชุมชนจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

๑. การเผยแพร่ความคิด

ในขั้นต้นกรมการพัฒนาชุมชนจะทำการเผยแพร่แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ โดยจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมชี้แจงประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน ทั้งกระทำเป็นรายบุคคล และกระทำในที่ชุมนุมชนในคราวที่มีการประชุมคณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน หรือในช่วงเวลาของการฝึกอบรมกลุ่มอาชีพ กลุ่มเยาวชนหรือกลุ่มสตรี เป็นต้น

๒. การสำรวจความต้องการ

เมื่อพบว่าประชาชนในหมู่บ้านตำบลใดมีความสนใจที่จะตั้งกลุ่มของตนเองขึ้น ให้ประธานกรรมการสภาตำบล ประธานกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ประธานกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอื่น ๆ นัดประชุมกลุ่มผู้สนใจอีกครั้งหนึ่ง เพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการในการดำเนินงาน ในการนี้พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการเทศนจังหวัด หรือวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ร่วมชี้แจง

๓. การก่อตั้ง

หลังจากพิจารณาว่าประชากรกลุ่มใดมีความพร้อมที่จะจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ฯ ได้แล้ว พัฒนาการประจำตำบลจะกำหนดวันเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งในวันดังกล่าวจะมีการประชุมเพื่อกำหนดระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงาน รับสมัครสมาชิก และเลือกคณะกรรมการบริหาร

กรมการพัฒนาชุมชน กองปฏิบัติการ, คู่มือพัฒนากร : การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิต, หน้า ๔, ๓๓.

สำหรับระเบียบที่จต้องมีการประชุมตกลงกันในวันนั้น ได้แก่

- ๑. ข้อตกลงเกี่ยวกับกำรกำหนดค่าธรรมเนียม ค่าสมัคร
- ๒. กำหนดวัน เวลา สถานที่ในการส่งเงินสัจจสะสม
- ๓. กำหนดมูลค่าหุ้นจากเงินสัจจของสมาชิก
- ๔. กำหนดระยะเวลาในการออมทรัพย์และการเปิดให้สมาชิกกลุ่มกู้เงิน
- ๕. กำหนดผู้รับผิดชอบในการนำเงินของกลุ่มฝากธนาคาร และถอนเงินจากธนาคาร

เป็นต้น

สภาพทั่วไปของตำบลชัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่*

ก่อนที่จะทราบถึงบทบาทหน้าที่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลชัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ใครกล่าวถึง สภาพทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษาไว้พอเป็นสิ่ง เชบคังนี้

๑. ที่ตั้ง ตำบลชัวมุง เป็นตำบลหนึ่งในของ ๑๒ ตำบลของอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ทางทิศใต้ของตัวเมือง เชียงใหม่ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลคอนแก้ว อำเภอสารภี ทิศใต้ติดต่อกับตำบลสันทราย อำเภอสารภี ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลท่ากว่าง อำเภอสารภี และทิศตะวันตกติดต่อกับลำน้ำปิง และเขตอำเภอหางดง

๒. หมู่บ้านตำบลชัวมุงประกอบด้วย ๑๐ หมู่บ้านคือ

- บ้านป่าเคื่อ (หมู่ ๑)
- บ้านปากเหมือง (หมู่ ๒ และหมู่ ๓)
- บ้านทามะโฮ (หมู่ ๔)
- บ้านชัวมุง (หมู่ ๕)
- บ้านหัวดง (หมู่ ๖ และหมู่ ๗)
- บ้านคนฝั่ง (หมู่ ๘)
- บ้านเคื่องก (หมู่ ๙ และหมู่ ๑๐)

* กรมการพฒนาชุมชน กองวิจัยและประเมินผล. รายงานการวิจัยโครงการสารภี ตำบลชัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. หน้า ๖๔ และข้อมูล ณ ที่ทำการศูนย์สารภี ค.ชัวมุง อ.สารภี จ. เชียงใหม่

วัดชวามุงถือเป็นศูนย์กลางของตำบล หมู่ ๓ และหมู่ ๔ อยู่ทางทิศเหนือ หมู่ ๒ อยู่ทางทิศเหนือ หมู่ ๑ หมู่ ๕ และหมู่ ๘ อยู่ตอนกลาง หมู่ ๖ และหมู่ ๗ อยู่ทางทิศตะวันตก หมู่ ๘ อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ และหมู่ ๑๐ อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ (ดูแผนที่ประกอบ)

๓. พื้นที่ พื้นที่ ๕,๗๕ ไร่ เป็นพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์เกือบทั้งหมด

๔. การติดต่อกับภายนอก มีทางคมนาคม ๑ สาย สภาพเป็นถนนลูกรัง ทางหนึ่งออกสู่ตัวอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และอีกทางหนึ่งออกสู่ตัวจังหวัดลำพูน ระยะทางจากศูนย์กลางตำบลถึงอำเภอสารภี ๖ ก.ม. และจากอำเภอสารภีถึงเชียงใหม่ระยะทาง ๑๐ ก.ม. การติดต่อกันภายในหมู่บ้าน และตำบลอาศัยถนนลูกรังซึ่งเชื่อมติดต่อกันตลอด และสามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล

๕. ประชากร ในปี ๒๕๒๕ มีประชากร ๕,๐๑๖ คน เป็นชาย ๒,๔๔๔ คน หญิง ๒,๕๖๔ คน และถ้าเปรียบเทียบกับประชากรในปี ๒๕๑๔ อันเป็นปีเริ่มโครงการสารภี ซึ่งมีประชากร ๕,๐๘๗ คน เป็นชาย ๒,๔๕๑ คน หญิง ๒,๕๕๖ คน จะเห็นว่ามีจำนวนใกล้เคียงกันมาก คือมีประชากรลดลง ๗๑ คน นับได้ว่ามีการเพิ่มประชากรของตำบลชวามุงอยู่ในอัตราค่ามาก

๖. สถาบันทางสังคมและบริการสาธารณะ

วัดมีทั้งสิ้น ๕ วัดคือ วัดหัววง วัดชวามุง วัดปากเหมือง วัดศรีบุญเรืองและวัดเคื่องก
โรงเรียนมี ๔ แห่ง ซึ่งในจำนวนนี้ ๒ แห่ง เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ อีก ๒ แห่ง เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

บริการสาธารณะ มีบริการไฟฟ้าใช้เกือบทุกหมู่บ้าน เพียงบางแห่งเท่านั้นที่อยู่ระหว่างการศึกษา สำหรับบริการน้ำใช้ในครัวเรือนนั้นอาศัยน้ำบ่อเหมือนกันทุกครัวเรือน

บริการอื่น ๆ มีสถานีอนามัย ๑ แห่ง โรงเรียน ๑ แห่ง และร้านขายของชำ รวมทั้งร้านขายอาหารอยู่แทบทุกหมู่บ้าน

๗. การศึกษาของประชาชน

ประชากรในตำบลชวามุงส่วนใหญ่อ่านออกเขียนได้ โดยมีสถิติทางการศึกษาคงต่อไปนี้

ผู้จบการศึกษาค่ากว่าชั้น ป. ๔	มีจำนวน	๓๗๕ คน
จบ ป. ๔	มีจำนวน	๒,๓๒๔ คน
จบ ป. ๗	มีจำนวน	๕๕๒ คน
จบ มศ. ๓	มีจำนวน	๔๕๐ คน

จบไม่เกินอนุปริญญา	มีจำนวน	๑๘๗ คน
จบปริญญาตรีขึ้นไป	มีจำนวน	๑๔ คน
รวมทั้งสิ้น	มีจำนวน	๓,๕๔๖ คน

๔. ลักษณะความเป็นอยู่ของประชากร

ประชาชนในตำบลชวมุงกว่าร้อยละ ๘๐ ประกอบอาชีพทางการเกษตร รองลงมาได้แก่ อาชีพค้าขายรับจ้างรับราชการและอื่น ๆ ตามลำดับ มีหลายครอบครัวที่ประกอบอาชีพหลายอย่างไปพร้อม ๆ กัน คือ นอกเหนือจากการทำการเกษตรแล้ว ยังทำงานรับจ้างขนของขับรถหรืองานบริการอื่น ๆ ด้วย

เกษตรกรในตำบลชวมุงนอกจากจะทำนาเป็นงานหลักแล้ว ส่วนใหญ่นิยมปลูกพืชชนิดอื่นควบคู่กันไปด้วย เช่น ถั่วเหลือง ถั่วลิสง หอม กระเทียม ยาสูบ ลำไย ละคร เป็นต้น ส่วนสัตว์ที่นิยมเลี้ยงได้แก่สุกร โค และไก่ กล่าวได้ว่า การประกอบอาชีพของประชาชน ไม่มีอุปสรรคเรื่องดินฟ้าอากาศเท่าไรนัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ประสบปัญหาเรื่องฝนแล้ง และน้ำท่วมน้อยมาก ในขณะเดียวกันก็สามารถใช้ประโยชน์จากคลองส่งน้ำชลประทาน ทำให้การเพาะปลูกทำได้ตลอดปี การไถรับน้ำจากโครงการชลประทาน มีผลทำให้พื้นที่อำเภอสารภีสามารถพัฒนาการจากเขตการเกษตรที่มีผลผลิตต่ำไปสู่เขตการเกษตรที่มีผลผลิตและรายได้สูง สามารถปลูกข้าวได้ปีละ ๒ ครั้ง และบางครั้งเรือยังสามารถปลูกพืชไร่ ผลไม้หรือพืชผักสวนครัวได้ อีกครั้งหนึ่งด้วย และแม้ว่าเมื่อทำการเกษตรของแต่ละครัวเรือนจะมีน้อย (โดยเฉลี่ยครอบครัวละ ๔.๒ ไร่) แต่การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวก็สามารถทำได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

กรมการพัฒนารัฐบาล กองวิจัยและประเมินผล, รายงานการวิจัยโครงการสารภี ตำบลชวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และจากการสังเกตการณ์ในพื้นที่ระหว่างการรวบรวมข้อมูล.

ในแง่โครงสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวมีลักษณะไม่แตกต่างจากครอบครัวชนบทไทย โดยทั่วไป กล่าวคือมีทั้งลักษณะครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) ซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยาและบุตรที่ยังโสด และครอบครัวขนาดใหญ่ (extended family) ซึ่งมีครอบครัวของบุตร รวมอยู่ในบ้านเดียวกัน โดยปกติครอบครัวที่มีฐานะมั่นคงมักนิยมให้บุตรหลานสร้างบ้านขึ้นอยู่ใน บริเวณที่ดินของบิดามารดาผืนเดียวกัน ทำให้แต่ละครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในลักษณะเครือญาติ และส่วนใหญ่ยังไม่ยกที่ดินนั้นให้กับบุตร แต่จะให้ทำกินร่วมกันไปก่อน เป็นการชั่วคราว โดยแบ่งผลผลิตส่วนหนึ่งให้บิดามารดาเป็นเสมือนค่าเช่า สำหรับครอบครัวที่มีฐานะยากจนนั้น บิดามารดามักอยู่รวมบ้านเดียวกับบุตรจนชราภาพและยังคงมีฐานะเป็นหัวหน้าครอบครัวอยู่ต่อไป ในครอบครัวหนึ่ง ๆ จะมีสมาชิกโดยเฉลี่ยประมาณครอบครัวละ ๕ คน ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเทียบกับครอบครัวชนบทโดยทั่วไป

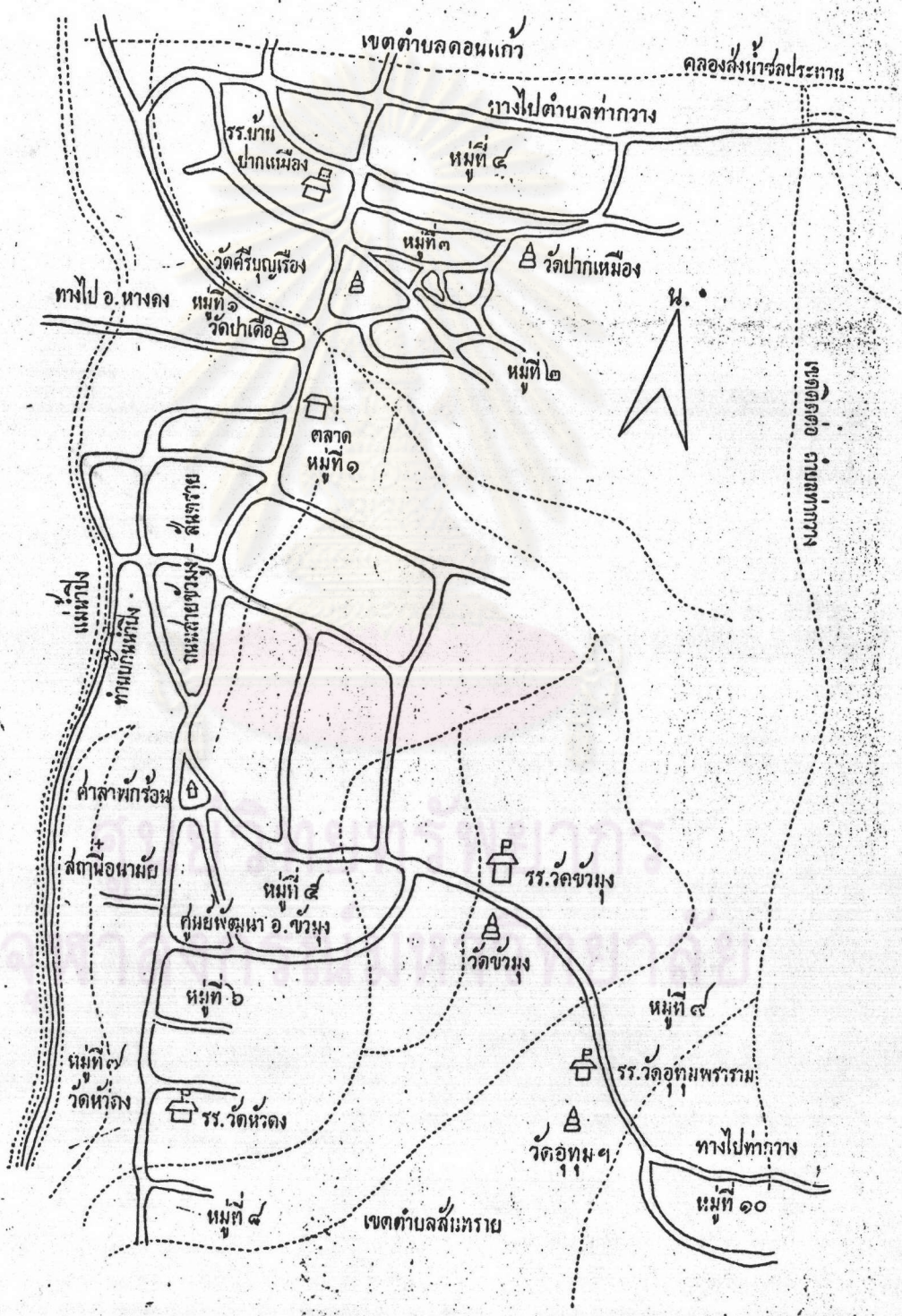
ในแง่สถานะทางการเงิน ประชากรตำบลวังม่วง โดยเฉลี่ยมีฐานะความเป็นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวประมาณ ๑๗,๐๐๐ บาทต่อปี ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวของภาคเหนือ ซึ่งมีเพียง ๘,๓๖๐ บาท (ข้อมูลตัวเลขในปี ๒๕๑๔) สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาของประชาชนเมื่อประสบปัญหาทางการเงิน ได้แก่ การกู้ยืม รองลงมาคือ การยืม การขายทรัพย์สิน การซื้อของเงินเชื่อและวิธีอื่น ๆ ตามลำดับ ในการกู้เงินส่วนใหญ่ นิยมใช้บริการจากเพื่อนบ้าน เจ้าของที่ดินหรือพ่อค้า าลา ยกเว้นผู้ที่ เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ที่มีบริการค้ำดินเชื่อ ซึ่งบุคคลเหล่านั้นมักใช้บริการจากสถาบันอยู่แล้ว

ในด้านการรวมกลุ่มของประชาชน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มในความรับผิดชอบของกรม การพัฒนาชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหรือกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยง สุกร กลุ่มผู้ปลูกข้าวเหลือง กลุ่มผู้ปลูกกระเทียม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ เป็นสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรอยู่บางส่วนด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ตำบลขามวง

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลชวามุง

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลชวามุง เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๑๓ ในฐานะเป็นกิจกรรมหนึ่งของโครงการสารภี โดยใช้ที่ทำการศูนย์สารภี ตำบลชวามุง ๗ เป็นที่ทำการของกลุ่ม ในระยะเริ่มแรกมีสมาชิกก่อตั้ง ๔๖ คน มีเงินสะสมของกลุ่มประมาณ ๑,๒๐๐ บาท^๑ จนถึงปัจจุบัน (ปี ๒๕๒๕) มีสมาชิกทั้งสิ้น ๓๔๕ คน เงินทุนหมุนเวียนประมาณ ๕๐๓,๐๐๐ บาท^๒ ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ตำบลชวามุง มีดังต่อไปนี้

คณะกรรมการบริหาร

คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ตำบลชวามุง ประกอบด้วยคณะทำงานที่มาจาก การเลือกตั้งของสมาชิก ๔ ฝ่ายคือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการเงินกู้ คณะกรรมการส่งเสริม และคณะกรรมการตรวจสอบ มีอายุการดำรงตำแหน่งคราวละ ๑ ปี โดยจะมีการเลือกตั้งกรรมการในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี หน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละคณะ มีดังนี้^๓

๑. คณะกรรมการอำนวยการ ทำหน้าที่
  - ๑.๑ พิจารณารับสมาชิก รับฝากเงิน และกำหนดอัตราดอกเบี้ย
  - ๑.๒ กำหนดการประชุมใหญ่ จัดทำบัญชีและแสดงผลงานเสนอที่ประชุมให้ทราบปีละครั้ง

^๑กรมการพัฒนาชุมชน, "โครงการสารภี ตำบลชวามุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่," ๒๕๒๓ (เอกสารอัคราเนา), หน้า ๑๒

^๒จากทะเบียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลชวามุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ปี ๒๕๒๕.

^๓กรมการพัฒนาชุมชน กองปฏิบัติการ, คู่มือพัฒนากร : การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หน้า ๑๕-๒๒ และจากเอกสารการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลชวามุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

๑.๓ พิจารณากำหนดจำนวน เงินหุ้นสูงสุดที่สมาชิกแต่ละคนจะถือได้ โดยต้องไม่เกินร้อยละ ๒๐ ของเงินทุนดำเนินงานทั้งหมด

๑.๔ พิจารณากำหนดวง เงินสูงสุดที่สมาชิกจะกู้ยืมได้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และความจำเป็นของสมาชิกส่วนรวม ซึ่งจะคงไม่เกินร้อยละ ๑๐ ของเงินทุนดำเนินงาน

๑.๕ จัดสรร เงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนแก่สมาชิก

๒. คณะกรรมการ เงินกู้ ทำหน้าที่

๒.๑ พิจารณาอนุมัติเงินกู้จากคำร้องขอเงินของสมาชิก

๒.๒ ศึกษาคำการใช้เงินกู้ของสมาชิก ตลอดจนให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ในกรณีที่สมาชิกไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้

๓. คณะกรรมการส่งเสริม ทำหน้าที่

๓.๑ หาสมาชิกเพิ่มเติม

๓.๒ ให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกทั้งเก่าและใหม่ เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และ วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ตลอดจนให้ความรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิก

๓.๓ เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการอำนวยการ เพื่อพิจารณารับหรือไม่รับสมาชิก ใหม่เข้าเป็นสมาชิกถาวรของกลุ่มต่อไป

๔. คณะกรรมการตรวจสอบ ทำหน้าที่

๔.๑ ตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มในด้านการบัญชี การเงิน เอกสาร และการ ปฏิบัติงานของคณะกรรมการต่าง ๆ

๔.๒ ติดตามดูแลปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิก เพื่อการให้ความช่วยเหลือต่อไป

๔.๓ คณะกรรมการโดยคณะแผนกเสี่ยง เอกฉันทมีสิทธิสั่งพักกรรมการในคณะต่าง ๆ ได้ในกรณีที่มีการทุจริตเกิดขึ้น

การประชุมใหญ่สามัญประจำปีจะมีขึ้นปีละครั้ง โดยกำหนดเอาวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ของทุกปีเป็นวันประชุม ส่วนการประชุมของคณะกรรมการเงินกู้ นั้น มีการประชุมทุกเดือน

รวมปีละ ๑๒ ครั้ง นอกจากนี้ อาจจัดให้มีการประชุมอื่น ๆ ตามความจำเป็น

คณะกรรมการดำเนินงานชุดปัจจุบัน (ปี ๒๕๒๕) ประกอบด้วยกรรมการ ๒๖ คน มีกำนันเป็นประธาน คือนายมนัส เศรษฐเสถียร ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านทำหน้าที่เป็นกรรมการ ตรวจสอบ ส่วนคณะกรรมการท่านอื่น ๆ นั้น ประกอบด้วยประชาชนเกือบทั้งหมด (รายละเอียดเกี่ยวกับคณะกรรมการดำเนินงานปี ๒๕๒๕ คุ้ได้จากภาคผนวก

ขอบเขตในการดำเนินงาน

การบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ตำบลชะม่วง ส่วนใหญ่ยึดถือระเบียบข้อบังคับว่าด้วยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนร่างขึ้นเป็นแนวทาง นับแต่การกำหนด ระเบียบว่าด้วยการรับสมาชิก การรับฝากเงิน การให้กู้ยืมเงิน การเก็บรักษาเงิน ระเบียบว่าด้วยพนักงาน งบประมาณ การเก็บหลักฐาน ตลอดจนวิธีการจัดหาทุนโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. การรับสมาชิก

สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์แบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ สมาชิกก่อตั้งและสมาชิกสมทบ ผู้ที่มีส่วนร่วมก่อตั้งกลุ่มโดยมาร่วมประชุมร่างกฎข้อบังคับของกลุ่มและสมัคร เป็นสมาชิกในวันแรก เรียกว่าสมาชิกก่อตั้ง สำหรับผู้ที่สมัคร เป็นสมาชิกภายหลังการ ก่อตั้งกลุ่มแล้ว จัดเป็นสมาชิกสมทบ ซึ่งก่อนที่จะรับสมาชิกประเภทนี้ จะต้องมีการทดลองส่งเงินสัจจะสะสมเป็นเวลา ๓ เดือนก่อน จึงจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการให้เป็นสมาชิกถาวรได้

สัมภาษณ์นายสมควร ชอมาลี (หัวหน้าศูนย์สำรวจ ตำบลชะม่วง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่) เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๕.

คามข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์ที่กำหนดประเภทของสมาชิกไว้ ๓ ประเภทคือ

ก) สมาชิกสามัญ หมายถึงผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลหรือมีที่ดิน ทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ประกอบอาชีพ อยู่ในตำบล ซึ่งเป็นที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์นี้

๒. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะหรือหากเป็นผู้เยาว์ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทน โดยชอบธรรม

๓. ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการหรือลาออกจากราชการ และพ้นสภาพจากราชการ เป็นข้าราชการที่อยู่ในหมู่บ้านและตำบลแล้ว

๔. เป็นผู้ที่คณะกรรมการอำนวยการของกลุ่มมีมติเห็นชอบให้รับเข้าเป็นสมาชิก

ข) สมาชิกวิสามัญ ได้แก่

๑. กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชนและกลุ่มอื่น ๆ ที่ทางราชการรับรองฐานะแล้ว

๒. บุคคลอื่นที่มีความสนใจและศรัทธาต่อกลุ่มโดยไม่ประสงค์เงินจากกลุ่ม

ค) สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหารหรือคนหน้าที่สนใจการดำเนินงานของกลุ่ม

ในการสมัครเป็นสมาชิก ผู้สมัครต้องยื่นคำขอตามแบบฟอร์มที่กลุ่มกำหนด พร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นเงิน ๑๕ บาท โดยมีสมาชิกรับรองอย่างน้อย ๒ คน ค่าธรรมเนียมแรกเข้านี้ ผู้สมัครจะเรียกคืนไม่ได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ คณะกรรมการส่งเสริมจะเป็นผู้พิจารณารับรองหรือไม่รับรองการเป็นสมาชิกดังกล่าวภายหลังจากที่ตกลงให้ผู้สมัครส่งเงินสัจจะสะสมมาแล้วเป็นเวลาอย่างน้อย ๓ เดือน ๒

กรมการพัฒนาชุมชน, ข้อตกลงและข้อบังคับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๑๔), หน้า ๔-๖.

๒ จากระเบียบการสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลวังมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่, ปี ๒๕๒๕.

ข. การพ้นจากสมาชิกภาพ

ความเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์จะสิ้นสุดลง เมื่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารมีมติให้ออก
ค้ำคะแนนเสียง ๒ ใน ๓ ของกรรมการที่ร่วมประชุม ซึ่งอาจเกิดขึ้นในกรณีต่อไปนี้

- ๑. สมาชิกไม่ส่งเงินสัจจะสะสมเป็นเวลา ๓ เดือนติดต่อกันโดยมิได้แจ้งเหตุผลอันสมควรให้คณะกรรมการอำนวยการทราบ
- ๒. สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ไ้ระบุไว้ในคำขอกู้ที่คณะกรรมการเงินกู้
ได้อนุมัติ
- ๓. สมาชิกผิดนัดชำระหนี้เงินกู้ตามที่กำหนดถึง ๓ คราวติดต่อกัน
- ๔. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครแรกเข้า เป็นสมาชิกโดยเฉพาะ
เกี่ยวกับหนี้สินของตน
- ๕. จงใจฝ่าฝืนข้อบังคับระเบียบหรือมติของกลุ่มหรือแสดงตนเป็นปฏิปักษ์หรือไม่ให้
ความร่วมมือแก่กลุ่มของตนไม่ว่าด้วยประการใด ๆ

นอกจากนี้ สมาชิกอาจพ้นจากสมาชิกภาพโดยการลาออก การตาย การวิกลจริตหรือ
ไร้ความสามารถ การเป็นบุคคลล้มละลาย หรือถูกลงโทษจำคุกที่มีโทษความผิดโทษหรือความ
ผิดฐานประมาทด้วย

ค. การจัดหาเงินทุน

กลุ่มออมทรัพย์มีแนวทางในการจัดหา เงินทุนหลายประการทั้งจากเงินทุนของสมาชิกเอง
และจากความช่วยเหลือของหน่วยราชการที่สำคัญได้แก่

^๑กรมการพัฒนาชุมชน, ข้อตกลงและข้อบังคับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, หน้า ๑๑-๑๓.

^๒สัมภาษณ์นายคา หน่อปัน เหน็ดบุญดีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลวังม่วง อำเภอสารภี
จังหวัดเชียงใหม่

๑. เงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เช่นค่าสมัครเป็นสมาชิก ซึ่งสมาชิกต้องชำระในวันสมัครเป็นเงิน ๑๕ บาท เงินจำนวนนี้จะไม่นับให้แม่จะมีกำไรลาออก โดยจะนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในการดำเนินงาน เช่นค่าพิมพ์แบบเงินกู้ าลา หรือค่าปรับ ซึ่งเรียกเก็บจากสมาชิกในกรณีที่ไม่ส่งคืนเงินกู้ตามกำหนด เป็นต้น

๒. เงินสัจจะสะสม สมาชิกจะนำเงินสัจจะตามจำนวนที่ตกลงไว้ในวันสมัครมาฝากไว้กับกลุ่มเป็นประจำทุกเดือน โดยถือเอาวันที่ ๔ ของเดือนเป็นวันรับฝากเงิน เงินสัจจะสะสมนี้เมื่อครบจำนวน ๑๐๐ บาทจะจัดเข้าเป็นเงินค่าหุ้นโดยอัตโนมัติโดยถือว่าเงินสะสม ๑๐๐ บาท มีมูลค่าเท่ากับ ๑ หุ้น และจะมีปริมาณหุ้นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามจำนวนเงินสัจจะสะสมที่เพิ่มขึ้น ปัจจุบัน (ปี ๒๕๒๕) มียอดเงินฝากของสมาชิกรวมกันทั้งสิ้น ๓๕๑,๕๔๓ บาท

๓. เงินกู้ที่สมาชิกส่งคืนพร้อมดอกเบี้ย ซึ่งกลุ่มจะเรียกจากสมาชิกในอัตราร้อยละ ๑ ต่อเดือนหรือร้อยละ ๑๒ ต่อปี

๔. เงินทุนหมุนเวียนจากกรมการพัฒนาชุมชน เงินจำนวนนี้เป็นเงินสมทบจากกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะพิจารณาให้เฉพาะกลุ่มที่มีคุณสมบัติต่อไปนี้

๑) เป็นกลุ่มที่ดำเนินงานและมีเงินฝากธนาคารใ ครธนาคารหนึ่งมาแล้วไม่ต่ำกว่า

๖ เดือน

๒) คณะกรรมการบริหารเป็นผู้มีความสามารถ มีความคิดริเริ่มในทางสร้างสรรค์ และสมาชิกต่างให้ความร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่มด้วยดี โดยส่งเงินสัจจะสะสมอย่างสม่ำเสมอไม่ขาดระยะ

๓) มีแผนงานและกิจกรรมที่แน่นอนในการใช้เงินทุนของกลุ่มและเงินทุนหมุนเวียนที่ขอกู้

๔) มีเป้าหมายและวิธีการใช้เงินที่แน่ชัด

๕) วงเงินที่ขอกู้คงไม่เกินวงเงินที่กลุ่มมีอยู่ในวันยื่นเรื่องขอกู้และอยู่ในวงเงินไม่เกิน ๑ แสนบาทต่อหนึ่งกลุ่ม

เงินทุนหมุนเวียนนี้มีทั้งประเภทเงินยืมระยะสั้น ซึ่งกลุ่มจะยืมไปเพื่อใช้ในการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์สำหรับฤดูกาลผลิตหนึ่ง ๆ โดยจะยืมได้ในวงเงินไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท และชำระคืนภายในเวลาไม่เกิน ๑ ปี และเงินยืมระยะปานกลาง ซึ่งใช้สำหรับการลงทุนทางการเกษตรและอุตสาหกรรมในครอบครัวในวงเงินไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท และชำระคืนภายในระยะเวลาไม่เกิน ๕ ปี

ที่ผ่านมากลุ่มออมทรัพย์ตำบลวังม่วง ได้ทำเรื่องขอยืมเงินทุนส่วนนี้มาเมื่อปี ๒๕๒๐ ในจำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มฯ สามารถชำระเงินคืนครบตามกำหนดแล้ว และจะใช้เงินทุนของกลุ่มเองสำหรับดำเนินงานต่อไป

๕. คอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร เนื่องจากกลุ่มฯ มีข้อตกลงในการนำเงินมาฝากไว้กับธนาคารกรุงไทยจำกัด ดังนั้น รายได้ของกลุ่มส่วนหนึ่งจึงได้จากคอกเบี้ยเงินฝากประจำ ซึ่งธนาคารคิดให้อัตราร้อยละ ๔ ต่อปี

๖. สินเชื่อจากธนาคาร ในกรณีจำเป็นกลุ่มฯ จะยืมเงินจากธนาคารกรุงไทยมาเพิ่มเติมได้โดยธนาคารได้กำหนดแนวทางของการให้ความช่วยเหลือตามโครงการสินเชื่อเพื่อการเกษตรแผนสามประสานไว้ ๒ ลักษณะคือ^๒

- ๑) การให้สินเชื่อโดยตรงแก่กลุ่มออมทรัพย์ฯ ในกรณีต่อไปนี้คือ
  - ๑.๑ เพื่อใช้ในการสร้างยุ้งฉาง ไชโลหรือโรงงาน
  - ๑.๒ เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานของธุรกิจของกลุ่ม
  - ๑.๓ เพื่อใช้เป็นทุนในการรวบรวมผลิตผลของสมาชิกมาแปรรูปจำหน่าย
- ๒) การให้สินเชื่อแก่สมาชิกของกลุ่มฯ

วิธีนี้นิยมใช้ในกลุ่มที่มีการติดตามเงินกู้ยาก โดยกลุ่มออมทรัพย์ฯ จะนำเงินสัจจะสะสมของผู้ที่มีความประสงค์จะขอกู้จากธนาคาร เข้าฝากกับธนาคาร เมื่อผู้นั้นจะขอกู้ ธุรกรรมของกลุ่มฯ จะเป็นผู้ลงนามรับรองให้ จากนั้นผู้กู้จะต้องนำไปทำสัญญากับธนาคารเอง โดยตรง วิธีการดังกล่าวจะช่วยแบ่งเบาภาระของกลุ่มในการติดตามการชำระหนี้ได้มาก การให้สินเชื่อประเภทนี้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการคือ

^๑กรมการพัฒนาชุมชน กองปฏิบัติการ, คู่มือการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, (กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๒๕), หน้า ๘๖-๘๗.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔.

- ๒.๑ เพื่อใช้เป็นเงินทุนประกอบอาชีพ
- ๒.๒ เพื่อไปถอนหนี้สิน
- ๒.๓ เพื่อให้สมาชิกชดเชยการขาดผลผลิตเพื่อจะได้ราคาสูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์ตำบลวังม่วง ไม่มีปัญหาเดือดร้อนในเรื่องเงินทุนดำเนินงาน จึงยังไม่มี ความจำเป็นต้องใช้บริการจากธนาคารในเรื่องดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากข้อมูล ตัวเลขทางบ้านรายไ้ทั้งหมดแล้ว ปรากฏว่าในปัจจุบันกลุ่มมียอดเงินทุนหมุนเวียนรวมกันทั้งสิ้น ๕๓๗,๖๖๐ บาท

ง. การให้บริการสมาชิก

กลุ่มออมทรัพย์ตำบลวังม่วงฯ ได้กำหนดกิจกรรมสำหรับให้บริการสมาชิกไว้ดังนี้

๑. การรับฝากเงิน

การฝากเงินในที่นี้หมายถึง การฝากประจำ หรือเรียกกันว่า "การส่งสัจจะ" ซึ่งจะกระทำเป็นประจำทุกเดือน วิธีการในการฝากเงินมีลักษณะคล้ายคลึงกับธนาคาร กล่าวคือกลุ่ม จะออกสมุดบัญชีให้สมาชิกถือไว้ และจะต้องนำมาให้พนักงานการเงินบันทึกทุกครั้งที่มีการส่งเงิน สัจจะสะสมหรือถอนค่าหุ้น เมื่อสิ้นปีทางบัญชี (๓๑ ธันวาคม) สมาชิกมีสิทธิได้รับเงินปันผลใน อัตราร้อยละ ๕ ของเงินสัจจะสะสมที่ฝากไว้กับกลุ่ม ในการคำนวณเงินปันผลจะเริ่มคิดปันผล ให้แก่สมาชิกนับแต่เริ่มฝากเงินครบ ๑๐๐ บาท (๑ หุ้น) เป็นต้นไปโดยอาศัยวิธีคิดตามแบบ ธนาคาร

๒. การให้สินเชื่อ

กลุ่มจะจัดสรรเงินให้สมาชิกกู้ยืมในกรณีต่อไปนี้เป็นคือ

- ๑.) การกู้ยืมเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ เงินกู้ประเภทนี้เรียกว่าเงินกู้สามัญ กลุ่มจะพิจารณาให้กู้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตามสภาพและลักษณะของอาชีพที่ต้องลงทุน

การคิดเงินปันผลแบบธนาคาร เป็นวิธีที่นิยมใช้กันทั่วไปในปัจจุบัน ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการคำนวณดังกล่าวนี้ศึกษาได้จาก กรมการพัฒนาชุมชน, คู่มือพัฒนากร : การจัดตั้ง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, หน้า ๕๓-๕๕.

๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕.

๒.) การกู้ยืมเพื่อแก้ปัญหาเดือดร้อนยามฉุกเฉิน เช่นกรณีป่วยไข้ คลอดบุตร หรือเพื่อชำระค่าเล่าเรียนบุตร เป็นต้น เงินกู้ประเภทนี้เรียกว่าเงินกู้ฉุกเฉิน ซึ่งจะพิจารณาใหญ่ไต่หนักที่เมื่อตรวจสอบพบว่าสมาชิกประสบปัญหาเดือดร้อนจริงตามที่เสนอมา เหนรัญญิกจะทำหน้าที่เป็นผู้ถือเงินไว้ตามวงเงินที่เห็นสมควร เพื่อการกู้ยืมดังกล่าว

สิ้นเชื่อกทั้ง ๒ ลักษณะนี้จะพิจารณาใหญ่เฉพาะสมาชิกสามัญและสมาชิกวิสามัญประเภทกลุ่มเท่านั้น ส่วนสมาชิกกิตติมศักดิ์ไม่มีสิทธิเงินจากกลุ่ม

หลักเกณฑ์ในการกู้เงินมีดังต่อไปนี้

ก. การขอกู้ สมาชิกจะต้องกรอกรายละเอียดในใบขอกู้และสัญญาค้ำประกันเงินกู้เสนอต่อคณะกรรมการเงินกู้ในวันส่งเงินสัจจะเพื่อพิจารณาอนุมัติ ในกรณีการขอกู้จากธนาคารก็ดำเนินการเช่นเดียวกัน แต่เมื่อคณะกรรมการบริหารอนุมัติแล้ว ต้องนำใบอนุมัตินี้ไปยื่นต่อธนาคารกรุงไทย และทำสัญญาเงินกู้กับธนาคารโดยตรงอีกทีหนึ่ง

ข. การค้ำประกันเงินกู้ ใช้สมาชิกอย่างน้อย ๒ คนรวมเป็นผู้ค้ำประกันทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการส่งคืนเงินกู้

ค. แนวทางการพิจารณาอนุมัติ คำนึงถึง เกณฑ์ต่อไปนี้

๑) ความจำเป็นของผู้ขอกู้

กลุ่มจะพิจารณาให้สมาชิกกู้เงินในกรณีที่ผู้นั้นมีความจำเป็นและมีเป้าหมายที่จะนำเงินไปใช้เพื่อการลงทุนประกอบอาชีพจริง (กรณีเงินกู้สามัญ) หรือมีความเดือดร้อนกระทันหัน (กรณีเงินกู้ฉุกเฉิน)

๒) ความสามารถในการส่งคืนเงินกู้

การกำหนดจำนวนเงินใหญ่สำหรับผู้ขอกู้แต่ละรายนั้น จะพิจารณาจากจำนวนเงินสัจจะสะสมที่ผู้นั้นมีอยู่รวมกับเงินสะสมของสมาชิกผู้ค้ำประกันเป็นเกณฑ์

ระเบียบว่าด้วยการกู้เงินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลชะม่วง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

๒ ยิวัดชน วุฒิเมธี, กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนารัฐมชน, ๒๕๒๓), หน้า ๓๗.

๓) พฤติกรรมของผู้ถูก

คณะกรรมการเงินกู้จะคำนึงถึงความซื่อสัตย์ของสมาชิกควบคุมไปด้วย โดยพิจารณาจากการส่งเงินสัจจะสะสมว่าเป็นไปโดยสม่ำเสมอหรือไม่ หรือหากสมาชิกผู้นั้นเคยกู้เงินแล้ว ก็อาจพิจารณาจากสถิติการส่งคืนเงินของผู้นั้นด้วย

ง. การส่งคืนเงินกู้ ผู้กู้จะต้องชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๒ ต่อปี หรือร้อยละ ๑ ต่อเดือน คำนึงตามข้อตกลงที่ทำไว้กับกลุ่มเป็นการเฉพาะราย จำนวนเงินและระยะเวลาในการส่งคืนนี้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสมาชิกว่าจะส่งคืนครั้งละเท่าไร และเป็นเวลานานเท่าไร ซึ่งคณะกรรมการเงินกู้จะเป็นผู้พิจารณาอีกทีหนึ่ง โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้กู้และความเหมาะสมอื่น ๆ เป็นเกณฑ์ ในกรณีที่สมาชิกไม่ชำระเงินกู้คืนตามข้อตกลง โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าจะต้องเสียค่าปรับแก่กลุ่ม และหากขาดส่งชำระ ๓ ครั้งติดต่อกัน กลุ่มจะยึดเงินสัจจะสะสมของผู้กู้และผู้ค้ำประกันเพื่อใช้แทนเงินกู้คืน

ผลการดำเนินงานจนถึงปัจจุบันมีสมาชิกเงินไปแล้วทั้งสิ้น ๘๘๒ ราย โดยวงเงินที่สมาชิกแต่ละรายกู้มีตั้งแต่ระดับ ๕๐๐ บาท จนถึง ๑๒,๐๐๐ บาท ในจำนวนนี้เป็นผู้ส่งคืนเงินครบแล้ว ๗๗๐ ราย ส่วนอีก ๑๑๒ ราย อยู่ระหว่างการชำระหนี้

๓. การให้คำแนะนำด้านการเกษตร

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ได้แก่

๑) การฝึกอบรมสมาชิกอย่างน้อยปีละครั้ง โดยกำหนดขึ้นในช่วงก่อนฤดูทำนาครั้งหนึ่ง และในฤดูกลางมือทำนาจริงอีกครั้งหนึ่ง เนื้อหาสาระของเรื่องฝึกอบรมได้แก่ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคนิคทางการเกษตรสมัยใหม่ เช่น เครื่องทุ่นแรง ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น ในฤดูทำนานั้น จะมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญออกไปให้คำแนะนำถึงไร่นาอีกครั้งหนึ่ง

จากบัญชีการกู้เงินของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ตำบลชามุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ปี ๒๕๒๕.

๒) สัมภาษณ์นายสมตวร ชอมาลี

๒) การจัดทำแปลงสาธิตการเกษตร เพื่อให้เป็นตัวอย่างสำหรับเกษตรกรที่
ได้ดำเนินการมา ได้แก่การสาธิตวิธีการใช้สารโมโนคลอไรด์ การทำไรนาสวนผสม ซึ่งเป็นการ
ให้เกษตรกรปลูกพืชอื่น ๆ หลังฤดูทำนา เช่นหอม กระเทียม ถั่วเหลือง พืชผักสวนครัว เป็นต้น

๓) อีกริจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมในเรื่องนี้ได้แก่ โครงการให้ยืมวัสดุการเกษตร กลุ่ม
จะให้สมาชิกยืมปัจจัยการผลิตที่จำเป็นบางอย่างมาใช้ก่อนล่วงหน้า ซึ่งจะต้องชดเชยคืนเมื่อมี
รายได้แล้ว

๔. การตั้งร้านค้าหรือศูนย์สาธิตการตลาด

ศูนย์สาธิตการตลาดของกลุ่มมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกับร้านค้าสหกรณ์ กล่าวคือ เพื่อ
อำนวยความสะดวกแก่สมาชิกในการซื้อสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค
และเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งนอกจากจะเป็นการประหยัดค่าขนส่งและค่า
พาหนะสำหรับเดินทางไปซื้อสินค้าในตัวเมืองแล้ว ยังทำให้สมาชิกซื้อสินค้าได้ในราคาพิเศษรวม
และเมื่อถึงกำหนดสิ้นปีจะได้รับเงินปันผลเฉลี่ยคืนตามสัดส่วนการซื้อและมูลค่าหุ้นที่มีอยู่กับกลุ่ม

ในการจัดตั้งร้านค้า คณะกรรมการบริหารจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อทำความเข้าใจ
เกี่ยวกับเงื่อนไขและวิธีการดำเนินงาน โดยกำหนดให้ใช้เงินสะสมของสมาชิกเป็นทุนหลัก
หากไม่เพียงพอจะขอให้สมาชิกที่มีขีดความสามารถสูงส่งเงินสะสมเพิ่มเติมเป็นกรณีพิเศษ เพื่อ
ใช้เป็นทุนดำเนินการต่อไป โดยถือว่าสมาชิกทุกคนเป็นผู้ถือหุ้นส่วนการดำเนินงานตามจำนวนเงินสะสมที่
ตนมีอยู่ และหากยังไม่เพียงพออาจดำเนินการขอกู้เงินจากธนาคารกรุงไทยมาเพิ่มเติม

สำหรับกลุ่มออมทรัพย์ตำบลวังนุ่น มีเงินสะสมเพียงพอ จึงไม่จำเป็นต้องใช้
เงินทุนจากทางอื่น และโดยเหตุที่กลุ่มออมทรัพย์ยังไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ดังนั้น การดำเนินการ
ทางธุรกิจใด ๆ จึงไม่กระทำในนามกลุ่มออมทรัพย์ หากแต่จะกระทำในนามของประธานกลุ่มมา
แทน

คณะกรรมการร้านค้าประกอบด้วยฝ่ายดำเนินการ ๓ ฝ่ายคือ

- ๑.) ฝ่ายซื้อสินค้า จำนวน ๓ คน
- ๒.) ฝ่ายขายสินค้า จำนวน ๒ คน

เรื่องเดียวกัน.

๓.) ฝ่ายตรวจสอบ จำนวน ๕ คน

สินค้าที่จำหน่ายได้แก่สินค้าจำเป็นในชีวิตประจำวัน อุปกรณ์ไฟฟ้า วัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตรและอาหารสัตว์ เป็นต้น

๕. ผลประโยชน์อื่น ๆ ได้แก่เงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืน

๕.๑ เงินปันผล เมื่อสิ้นปีกลุ่มฯ จะจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิกตามสัดส่วนแห่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิกและเงินรายได้จากการบริหารงานของกลุ่มฯ โดยคิดให้ในอัตราร้อยละ ๕ ของเงินสัจจะที่ฝากไว้กับกลุ่มฯ

๕.๒ เงินเฉลี่ยคืน กลุ่มฯ จะจัดสรรเงินกำไรสุทธิบางส่วนเฉลี่ยคืนแก่สมาชิกผู้เสียคอกเบี้ยเงินกู้ โดยคิดให้ในอัตราร้อยละ ๒ ต่อปีและจ่ายให้พร้อมกับเงินปันผลเมื่อถึงกำหนดสิ้นปี

จ. วิธีการบริหารงาน

การดำเนินงานของกลุ่มยึดหลักประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารอย่างกว้างขวาง ซึ่งแม้จะเป็นเพียงการปฏิบัติในองค์กรธุรกิจที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเมือง แต่ก็เป็นการสร้างพื้นฐานให้บุคคลมีความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น ลักษณะการดำเนินงานตามแบบประชาธิปไตย ได้แก่

๑. การเป็นสมาชิกโดยความสมัครใจ

หลักเกณฑ์ในการรับสมัครของกลุ่ม เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสมัครเป็นสมาชิกได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางค่านิยม วัช อาชีพหรือฐานะทางเศรษฐกิจ และไม่ถือเอาการมีที่ดินหรือหลักทรัพย์อื่นใดเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสมัคร^๒

๑. เรื่องเดียวกัน.

^๒ กรมการพัฒนาชุมชน กองปฏิบัติการ, คู่มือพัฒนากร : การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, หน้า ๘.

๒. ระบบการควบคุมการบริหารโดยสมาชิก

สมาชิกกลุ่มมีส่วนในการควบคุมการดำเนินงาน โดยผ่านขั้นตอนของการ เลือกตัวแทน และการตัดสินใจ โดยมีเสียงข้างมาก

๒.๑ การเลือกตัวแทนในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี จะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารชั้นชุดหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการดำเนินงาน โดยจำแนกเป็น ๔ ฝ่าย ดังได้กล่าวมาแล้ว คณะกรรมการเหล่านี้รับผิดชอบโดยตรงต่อที่ประชุมใหญ่สามัญ ในการสรรหาคณะกรรมการนี้ ข้อบังคับของกลุ่ม กำหนดไว้ว่า บุคคลที่จะสมัครรับเลือกตั้ง เป็นกรรมการได้ จะต้องเป็นสมาชิกกลุ่มมา แล้วอย่างน้อยเป็นเวลา ๑๒ เดือน ยกเว้นกรณีเป็นกลุ่มที่เริ่มจัดตั้ง และจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกรรมการ เป็นประจำทุกปี เพื่อเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ปัจจุบันมีคณะกรรมการที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาแล้วทั้งสิ้น ๔ ชุด (ปี ๒๕๑๔-๒๕๒๕)

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามข้อตกลงของกลุ่มกำหนดไว้ว่า การตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ เช่น การเลือกตั้งกรรมการบริหาร การจัดตั้งร้านค้าของกลุ่ม การเลือกตั้งกรรมการร้านค้าหรือการกำหนดระเบียบข้อบังคับใหม่ ๆ นั้น ให้ใช้วิธีปรึกษาหารือร่วมกัน โดยจะมีการเรียกประชุมสมาชิกก่อนทุกครั้ง เพื่อรับทราบความคิดเห็นและหาข้อยุติโดยมีมติเสียงข้างมาก สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้เพียงคนละ ๑ เสียง ไม่ว่าจะถือหุ้นในกลุ่มมา ในปริมาณมากหรือน้อย เพื่อเป็นหลักประกันความเสมอภาคของบุคคล

จากสภาพของการดำเนินงานที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า โครงการณ์กลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิตนับเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ นโยบายด้านการพัฒนาชนบท ของรัฐบาลบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ เพราะกิจกรรมดังกล่าวมุ่งสนับสนุนให้ ประชาชนรู้จักออมทรัพย์ และมีการจัดหาบริการทาง เศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกสมาชิกตามวิถีทาง ของสหกรณ์ที่ เน้นการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึง เป็นที่คาดว่าหากกลุ่มเหล่านี้ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะเป็นกลไกที่มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในแง่ที่จะช่วยให้ คนชนบทมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นได้ และ เนื่องจากวิธีการในการบริหารงานของกลุ่ม ยึดหลักประชาธิปไตยที่ เน้นการมีส่วนร่วมของ สมาชิก ดังนั้น ประสิทธิภาพที่ได้รับจากการปฏิบัติภายในกลุ่มจึงน่าจะ มีส่วนในการเสริมสร้างทัศนคติทางการ เมืองแบบประชาธิปไตยแก่สมาชิกได้อีกทางหนึ่ง อันจะมีผลต่อการพัฒนาทางการ เมืองไทยทางอ้อม